

Robbert&Frank Frank&Robbert

Magic Mirrors

05.09 - 09.10.2021

*“En alles staat met alles in verbinding
In een cirkel, een oneindig groot verband”*

Voor hun eerste solotentoonstelling bij Fred & Ferry neemt kunstenaarsduo Robbert & Frank Frank & Robbert (F&R R&F) de galerieruimte over met veelal recent werk, voortbouwend op hun multidisciplinaire artistieke praktijk van de afgelopen vijftien jaren.

Kleinere kunstwerken worden in deze expo getoond op doorlopende schappen. Zo zijn er de keramieken tegels, waarop de kunstenaars persoonlijke scènes vastleggen, eerdere performances documenteren of net aanzetten tot nieuwe uitvoeringen. Deze kleien tabletten met fijne lijntekeningen refereren aan historische dragers van schrift en beeld, maar zijn evenwel door een combinatie van hedendaagse lasertechnologie, traditionele keramiektechnieken en minutieus manueel schilderwerk vervaardigd. Daarnaast zijn er ook de schrijnen, als autonome werken geëvolueerd uit de koffertjes op handbagage-maat die R&F F&R maakten en met zich meedroegen voor hun performances in de publieke ruimte. Miniatureschrijnen dienen van oudsher vaak als huishoudelijke heiligdommen, waar (natuur)geesten aanbeden worden met gebeden, voedsel, bloemen of kostbare objecten. De werken van F&R R&F worden soms als zo een vereringsplaats ingezet, maar werden evengoed versierd door kindertekeningen en gebruikt als boekenruilkastje. De invulling, of activatie, van de schrijnen gebeurt dus in alle vrijheid.

Die openheid geldt ook voor de spiegelende ensembles van grootschalige gedaantes die de ruimte ritmeren. De spiegel creëert twee kanten. Dualiteit keert steeds terug bij R&F F&R: niet in het minst in hun duo-zijn, maar ook in (oudere) werken zoals de set van twee gepersonaliseerde schroeven of het videowerk over Atari's ping-pong videospel. Het gaat hierbij echter niet om een uitsluitende tweevoudigheid, maar om een yin en yang, om tegengestelde maar aanvullende krachten die bestaan in relatie tot elkaar. Hoe worden deze reflecterende figuren dan ingevuld? Wat valt er in te zien? Wie spiegelt wie? Het zelf de ander? Het kind de ouder? Frank Robbert? Robbert Frank? Het is een magisch spel van perspectief. Een desoriënterend gevoel van een spiegelpaleis, waarin het zelf(beeld) vervormd wordt, vermenigvuldigd. Dit herscheppen van een identiteit werkt in verschillende facetten van de praktijk van R&F F&R door. Ze bevragen de persoonlijke mythologie van het artistieke genie of gebaar; ze vinden zichzelf heruit in alter ego's als Rund- en Rendierhoofd; en ze laten zich inspireren door bijvoorbeeld Coca Cola's "Je koopt geen Cola, maar je opent gelukt"-campagne om te spelen met commerciële (re)brandingstrategieën.

Dit continue herdenken en hervormen zit ook vervat in hun referenties en media: grottekeningen evolueren in kleitabletten, personages in dieren, rituelen in objecten. Een houten koffer wordt een geschilderde schrijn wordt een live performance wordt een keramieken tegel wordt een muurtekening in houtskool. Een kunstwerk is nooit af en bereikt misschien maar zijn volledige potentieel door in uiteenlopende contexten opnieuw en opnieuw verlevendigd te worden. Hun procesmatige manier van werken wordt gekenmerkt door een veelvuldige herhaling, hertaling; het is een niet aflatende alchemie van elementen. Niet toevallig staat op het communicatiebeeld van deze expo de slang centraal: symbool van transformatie, als vervellend wezen en als 'ouroboros' - de slang die in zijn eigen staart bijt en zo de eeuwige cirkel vormt die de cyclische aard van de natuur en de eenheid van alles voorstelt.

Ook bij F&R R&F bestaat die eenheid van alles: de uiteenlopende bewegingen in hun werk komen in hun complementariteit samen tot een eigenzinnig universum. Echter, de cohesie van het grote geheel komt vaak tot stand door wat serendipiteit te noemen valt - het vinden van iets onverwachts en bruikbaar zonder er bewust naar te zoeken. De interesses van R&F F&R gaan zo breed dat het van elkaar losstaande, anekdotische afdwalingen kunnen lijken. Maar niets is minder waar. Het is precies waar de uitweidingen elkaar snijden, zonder elkaar echt gezocht te hebben, dat ze betekenis krijgen. Het is waar de vertakkingen elkaar raken, als bij toeval, dat samenhang ontstaat.

Voor F&R R&F is één van die sporen de linguïstiek. Het is hoe het Chinese karakter voor 'dokter' een verhaal vertelt over het brengen van een stok naar een gewonde man in een grot. Het is het bestuderen van emoji's als een door een bedrijf geconstrueerde, pictografische wereldtaal - een beeldtaal. Het is het verkennen van de kracht van het woord - uitspreken "Go away sorrow of the world" - en het symbool - het V-handgebaar visueel repliceren.

Tegelijk is een ander spoor voor hen ook het zich verdiepen in kwantumverstrengeling. Het proberen te begrijpen dat kwantums elkaar beïnvloeden, ongeacht hoe ver ze van elkaar verwijderd zijn - het ene object zegt dus iets over het andere. Dat kwantums zowel statische deeltjes als golfbewegingen zijn, afhankelijk van of ze waargenomen worden of niet - met andere woorden, dat het waarnemen van de dingen, het gedrag van die dingen verandert. Dat er dan ook meerdere, tegenstrijdige mogelijkheden bestaan tot het moment van waarneming, en dat geen enkele waarneming volledig de realiteit kan vatten.

Het is het zich onderdompelen in de biografie van Amerikaanse politicus Donald Rumsfeld die als minister van Defensie een prominente rol speelde in de Irakoorlog. Het is het bedenken dat deze tijd het summum van menselijk kunnen lijkt te zijn, maar dat er gelijktijdig een gapend gebrek aan reflectie is, aan verbinding, verbeelding. Dat de samenleving onttoverd is, het onverklaarbare verbannen, zonder allesomvattend alternatief voor de Grote Verhalen. Het is het zich afvragen in welke "clusterfuck van wereld-proporctie" je een kind op de planeet zet. En precies in al die dingen toch zin vinden.

Daar zit misschien een typisch millennial randje aan. Er is voor R&F F&R een wereld voor en na 9/11. Een analoge en digitale wereld ook - dat blijkt uit hun DIY-aanpak van materialen en technieken in combinatie met high-tech toepassingen en het doorklik-denken, het "ademen met de kieuwen van Google". Ze blijven hoopvol, niet wanhopig; ze zijn oprecht, en niet ironisch. Geïnformeerd naïef; pragmatisch idealistisch.

In het verlengde daarmee, lijkt de praktijk van F&R R&F misschien een bijwijlen grappig, schijnbaar onschuldig spelen. Maar het is net in het plezier van 'trial' en het misschien wel nog grotere plezier van 'error', dat er een zekere willekeur toegelaten wordt. En die willekeur, die toevallige vondsten van de 'homo ludens', zorgen voor meerlagige betekenissen in en tussen de werken. Er spreekt daarbij een zekere lichtvoetigheid uit hun werk, een zachtmoedige humor die aanlokkelijk lonkt, maar waaronder een serieuze aansporing om beter te kijken schuil gaat.

Zo lukt het misschien om te doen zien waar het werkelijk om draait: als het hoofd van de kunstenaars een zon is, en die zon belicht een object, dan is het kunstwerk de schaduw. Maar op een ander moment, vanop een andere positie, is er een andere schaduw. Het werk heeft de perceptie van maker en toeschouwer nodig, in alle complexiteit en langdurigheid. Zelfs als dat betekent dat er tig zijsprongen nodig zijn, waaronder bijvoorbeeld één langs Pocahontas. Maar als de kunstenaars ooit Disney-mascotte Mickey opvoerden in een sculpturale installatie, geïnspireerd raakten door een indianengebruik voor brandbare schrijnen en ooit zelf een sprekende boom in een theatervoorstelling gebruikten, lijkt een tentoonstellingstekst beginnen met regels uit "Alle Kleuren van de Wind" plots heel wat minder irrelevant.

Eline Verstegen 2021

FRED & FERRY GALLERY ANTWERP